

سرشناسه : توکلی، یدالله، ۱۳۵۰-، گردآورنده
 عنوان و نام پدید آور : آشنایی با مجتمع های آموزشی و پرورشی روستایی و عشایری /
 گردآوری یدالله توکلی : طراح و ناظر علمی طرح دکتر حمیدرضا حاجی بابایی :
 تهیه و تنظیم معاونت آموزش متوسطه.
 مشخصات نشر : تهران : فکر جوان، ۱۳۹۰.
 مشخصات ظاهری : ۱۱۲ ص.؛ مصور (رنگی).
 شابک : ۹۷۸-۶۰۵-۵۸۹۱-۰۴-۱
 وضعیت فهرست نویسی : فیا
 موضوع : طرح ترنم ولایت (۱۳۸۹)
 موضوع : مدرسه های روستایی-ایران
 شناسه افزوده : حاجی بابایی، حمیدرضا، ۱۳۳۸-
 شناسه افزوده : ایران. وزارت آموزش و پرورش. معاونت آموزش متوسطه
 رده بندی کنکورد : LB۱۵۶۷۸ت۹۴۵۱۱۹۰
 رده بندی دیجی : ۳۷۹/۱۷۳۰۹۵۵
 شماره کتابشناسی ملی : ۲۶۳۷۶۱۴

عنوان کتاب :

آشنایی با مجتمع های آموزشی و پرورشی روستایی و عشایری

طراح و ناظر علمی طرح : دکتر حمیدرضا حاجی بابایی

تهیه و تنظیم : معاونت آموزش متوسطه

ناشر : فکر جوان

شمارگان : ۴۰۰۰

لیتوگرافی : البرز نوین

چاپ و صحافی : یادمان هنر اندیشه

سال انتشار : ۱۳۹۰

شابک : ۹۷۸-۶۰۵۵۸۹۱-۰۴-۱

نوبت چاپ : اول

فهرست

صفحه

عنوان

۸	سخن نخست
۱۰	پیش گفتار
۱۴	پدیده
۱۸	فصل اول کلیات
۱۹	چشم انداز نظام تربیت رسمی و عمومی
۱۹	هدف‌های کلان نظام تربیت رسمی و عمومی
۲۰	جایگاه مدرسه و مجتمع‌ها در سند تحول راهبردی
۲۴	تعریف مجتمع
۲۵	ضرورت و اهمیت
۲۷	اهداف تشکیل

فصل دوم مبانی نظری و پیشینه تشکیل مجتمع‌ها

۳۳	برخی دیدگاه‌های نظری درباره ویژگی‌های مجتمع آموزشی
۳۵	ایجاد مجتمع‌های آموزشی و پرورشی ضمنی برای تمرکز زدایی و اعطای اختیارات به مدارس
۴۰	مجتمع‌های آموزشی در سایر کشورها
۴۲	اهداف و انگیزه‌های تأسیس مجتمع‌های آموزشی در جهان
۴۵	پیشینه اجرایی در ایران

فصل سوم چگونگی شکل گیری و وضعیت اجرای طرح

۴۹	چگونگی شکل گیری
۵۱	مراحل تشکیل یک مجتمع
۵۲	آمار مجتمع‌های آموزشی و پرورشی در اولین سال اجرا
۶۱	الگوهای مختلف برای تشکیل مجتمع
۶۴	توصیه‌های اجرایی به مدیران مجتمع‌ها

فصل چهارم: دستورالعمل جامع مجتمع آموزشی و پرورشی روستایی و عشایری

۶۹	تعریف
۷۰	اهداف
۷۰	نحوه تشکیل
۷۱	ساختار سازمانی
۷۴	ارکان مجتمع

۷۶

۸۰

۸۲

اموراداری و مالی مجتمع ها

جداول پست های مورد تصدی در مجتمع ها

و ظایف و اختیارات عوامل اجرایی مجتمع ها

۹۶

فصل پنجم: طرح توانمندسازی نیروی انسانی مجتمع ها

۹۷

مقدمه و ضرورت

۹۸

اهداف

۹۸

رویکرد

۹۸

اصول حاکم

۹۹

تعریف توانمندسازی

۱۰۱

مراحل توانمندسازی

۱۰۱

اقدامات عملی برای توانمند کردن کارکنان

۱۰۳

شیوه های توانمندسازی

۱۰۳

مدیریت و راهبری

۱۰۴

مخاطبین طرح

۱۰۴

زمان و مکان اجرای طرح

۱۰۵

منابع مالی

۱۰۶

نمایه فعالیت های قابل اجرا در طرح توانمندسازی

۱۱۰

منابع و مآخذ

سخن نخست

بر اساس سند ملی آموزش و پرورش «مدرسه در افق چشم انداز ملی از مراتب حیات طیبه و جامعه سالم، کانون عرضه خدمات و فرصت های تربیتی، زمینه ساز درک و اصلاح موقعیت توسط متربیان و تکوین و تعالی پیوسته ی هویت آنان بر اساس نظام معیار اسلامی در چارچوب فلسفه و رهنامه ی نظام تربیت رسمی و عمومی است»

بر اساس این تعریف و ویژگی هایی که متأثر از این تعریف برای مدرسه عنوان شده است نقش مدرسه در تربیت نسلی مؤمن، متخلق به اخلاق اسلامی، پزیشگر، فکور، پویا، خلاق، کار آفرین، سالم و با نشاط و...، نقشی اساسی و تحول آفرین خواهد بود و از مجموعه اهداف کلان، راهبردها، راه کارها و اقدامات اساسی که در سند مذکور و سایر اسناد از جمله سند نقشه جامع علمی کشور و مجموعه سیاست های کلی نظام در بخش آموزش و پرورش مصوب مجمع تشخیص مصلحت نظام و قانون برنامه پنجم در ارتباط با نقش و جایگاه آموزش و پرورش تبیین و ترسیم شده است، می توان اطمینان پیدا کرد که به لحاظ مبانی فلسفی و قوانین مورد نیاز، زمینه ها برای اجرای طرح تحول بنیادین در آموزش و پرورش که همواره مورد تاکید مقام معظم رهبری است به خوبی فراهم شده است. لذا وزارت آموزش و پرورش با الهام از بیانات معظم له و استناد به اسناد فوق الذکر، برنامه ریزی لازم و گام های اساسی را برای اجرای تحول بنیادین آغاز کرده است.

طبیعتاً آموزش و پرورش عرصه وسیعی است و تعلیم و تربیت و ساختن انسان ها نیز کاری بس ظریف و حساس می باشد به همین دلیل از یک طرف تأمل و تأمل و تفکر در طراحی و اجرای طرح ها و برنامه های مرتبط با تحول بنیادین امری ضروری است و از طرف دیگر باید پذیرفت که امروزه سرعت تغییر و تحولات علمی، فرهنگی و اجتماعی از رشد فزاینده ی برخوردار است لذا استفاده بهینه از فرصت های پیش رو و از دست ندادن زمان نیز موضوع مهمی است که نباید از آن غفلت کرد از این رو آموزش و پرورش با درک این مسئله و اعتقاد به اینکه مدرسه، کانون تحول و معلم، محور تحول محسوب می شود همزمان با تدوین و تصویب قوانین مربوط به طرح تحول بنیادین و آماده سازی زیر ساخت های آن، اقدامات مؤثری را در تقویت و ارتقای شأن و منزلت معلمان و کیفیت بخشی و جایگاه عملکرد مدارس انجام داده است و

طرح‌هایی را در دست اجرا دارد. از میان طرح‌های مذکور طرح ایجاد مجتمع‌های آموزشی و پرورشی روستایی و عشایری با عنوان طرح ترم ولایت که در این مجموعه به تفصیل در خصوص مبانئ اهداف، ضرورت و شیوه‌های اجرایی آن سخن به میان آمده است. از جمله طرح‌هایی است که در راستای توجه به دانش آموزان مناطق محروم و روستایی انجام می‌شود و از اهداف اصلی آن توسعه پوشش تحصیلی همراه با عدالت آموزشی و کیفیت بخشی منابع انسانی، مالی و مسائل آموزشی و پرورشی مدارس روستایی و عشایری است که خوشبختانه در سال تحصیلی ۹۰-۸۹ مدارس روستایی در قالب قریب به ۸۰۰ مجتمع ساماندهی گردیدند و آئین نامه و شیوه‌نامه‌ی اجرایی آن نیز در شورای عالی آموزش و پرورش به تصویب رسید و بر مبنای آن مجتمع‌ها کار خود را آغاز کردند. در نظام تعلیم و تربیت مجتمع‌ها از جایگاه خاصی برخوردار هستند و در تعریفی که ما از مجتمع‌های روستایی داریم یک تعریف کامل در خدمت رسانی بویابی، نشاط و شادابی، رضایت‌مندی برای فرهنگیان، دانش آموزان و روستائیان عزیز است. در مجتمع‌ها یکپارچگی تعلیم و تربیت مدنظر است و در نظر داریم از طریق مجتمع‌ها فاصله صف و ستاد را کاهش دهیم و با دادن اختیارات بیشتر به آنها و مجهز کردن مدارس روستایی به شبکه‌های اطلاعاتی نظیر اینترنت و اینترنت ملی، در اطلاع رسانی صحیح به هنگام بهره‌گیری از نظرات آنان در کیفیت بخشی مسائل آموزش و پرورش کام بر داریم و هویت اصلی مدارس را به آنان باز گردانیم و مدرسه به عنوان کانون تربیتی علاوه بر تربیت انسان‌هایی در طراز جمهوری اسلامی ایران بتواند پاسخگوی نیازهای جامعه محلی نیز باشد.

در اجرای این طرح افراد و گروه‌های زیادی همراهی و همکاری صمیمانه داشته‌اند که بر خود لازم می‌دانم از تلاش‌های بی‌شائبه آنان از جمله اعضای ستاد مرکزی مجتمع‌ها، دبیرخانه و اعضای شورای عالی آموزش و پرورش، معاونت‌های مختلف آموزش و پرورش، بویژه معاونت محترم آموزش متوسطه که عهده‌دار مدیریت و ساماندهی و اجرای طرح بوده است همچنین مدیران کل استان‌ها و همکاران ایشان در سطح استان و مناطق تابعه و بویژه از مدیران و معلمان محترم و ارجمند روستایی و عشایری کمال تشکر و قدردانی را داشته باشم و از خداوند متعال برای تمامی مسئولین و دست‌اندرکاران دلسوز آموزش و پرورش آرزوی سلامت و توفیق خدمت در ظل توجهات حضرت ولی عصر (عج)، تحت رهبری‌های داهیانه رهبر فرزانه انقلاب مسئلت نمایم.

حمیدرضا حاجی بابایی
وزیر آموزش و پرورش

ایجاد زمینه برای برخورداری همه کودکان و افراد لازم‌التعلیم از مولهت تعلیم و تربیت وظایف‌های خطیر و مهم است که قانون اساسی جمهوری اسلامی، دولت را مکلف به اجرای آن کرده است. اصل سی‌ام قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران تأکید می‌کند "دولت موظف است وسایل آموزش و پرورش را یکسان برای همه ملت تأمین کند و متوسطه فراهم سازد." از طرف دیگر رهبر معظم انقلاب نمونه بر تحول بنیادین در آموزش و پرورش و توسعه عدالت آموزشی و پرورشی و توجه به افشار محروم و مناطق دور دست تأکید فرموده‌اند و در سیاست‌های ابلاغی برای تدوین برنامه‌های توسعه این نکته اساسی را یادآور شده‌اند. ایجاد فرصت‌های برابر آموزشی و پرورشی و توسعه عدالت آموزشی در همه نقاط کشور بویژه در مناطق روستایی و محروم به تأکید بر برخورداری بیشتر دختران از نعمت تعلیم و تربیت از جمله مواردی است که بر اساس سیاست‌های فوق‌الذکر در قانون برنامه چهارم (ماده ۵۲) و قانون پنجم (ماده ۱۹) به عنوان یک تکلیف مهم برای دولت و آموزش و پرورش تعیین شده است.

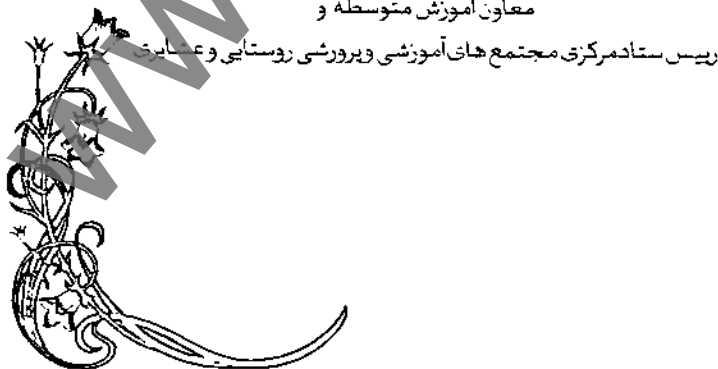
خوشبختانه در پرتو سیاست‌ها و جهت‌گیری‌های دولت نهم و دهم برای محرومیت زدایی و توجه اساسی به مناطق روستایی و محروم کشور، زمینه برای تحقق منویات مقام معظم رهبری و سیاست‌ها و برنامه‌های ابلاغی فراهم شده است و آموزش و پرورش نیز در طی سال‌های اخیر گام‌های مهمی را در این زمینه برداشته است. سرعت این تحولات در دولت نهم و دهم بویژه با پی‌گیری‌های وزیر محترم آموزش و پرورش جناب آقای دکتر حاجی بابایی در راستای ارتقاء شان و منزلت و جایگاه معلم به عنوان کلیدی‌ترین نکته در کیفیت بخشی مسائل آموزشی و پرورشی دوچندان شده است. در این میان و به منظور توجه خاص به مناطق روستایی و عشایری و امکان برخورداری مدارس روستایی و عشایری از تمامی امکانات آموزشی و پرورشی و ساماندهی مدیریت آموزشی که نقش مهمی در تحقق اهداف نظام تعلیم و تربیت دارد طرح ایجاد مجمع

های آموزشی و پرورشی روستایی و عشایری موسوم به طرح ترنم ولایت توسط ایشان ارائه و پس از بررسی های کارشناسی و تصویب آن در شورای عالی آموزش و پرورش با همت و استقبال همه دست اندرکاران آموزش و پرورش در سال تحصیلی ۹۰-۸۹ به اجرا درآمد و با نشست ها و تعامل مستمر با مدیران محترم مدارس، مدیران کل استان ها و کارشناسان و صاحب نظران تعلیم و تربیت، آئین نامه و دستورالعمل جامع اجرایی آن تدوین و به حول و قوه الهی با کمترین مشکلات در اولین سال اجرا تعداد ۳۸۰۶۵ مدرسه ابتدایی، ۱۲۸۴۷ مدرسه راهنمایی و ۳۷۴۶ مدرسه متوسطه نظری در قالب ۷۹۶۵ مجتمع آموزشی و پرورشی ساماندهی گردید.

مجموعه حاضر که مشتمل بر اهداف، ضرورت، مبانی نظری و پیشینه اجرایی طرح در ایران و سایر کشورها همچنین دستورالعمل جامع مجتمع های آموزشی و پرورشی و طرح توانمندسازی نیروی انسانی شاغل در مجتمع ها گردآوری و تدوین شده است. گامی در جهت تبیین و توسعه بیشتر کارشناسان و دست اندرکاران مجتمع ها، بویژه مدیران عزیز و ارجمند و سایر عوامل اجرایی مدارس تحت پوشش می باشد. در این رابطه بر خود لازم می دانم از زحمات همه عزیزانی که در تدوین آئین نامه، دستورالعمل اجرایی، مبانی نظری و پیشینه طرح، توانمند سازی نیروی انسانی و گردآوری و تهیه این مجموعه و اجرای طرح همکاری کرده اند، به ویژه اعضای ستاد مرکزی طرح، همکاران دبیرخانه طرح، کمیته ها و شوراهای برنامه ریزی و ساماندهی مجتمع ها در استان ها و مناطق آموزش و پرورش، مدیران و عوامل آموزشی و پرورشی مجتمع ها و سایر عزیزانی که به نحوی در تدوین و اجرای طرح همکاری داشته اند صمیمانه تشکر و قدردانی نمایم و ارزشمات مخاطبین عزیز درخواست می کنم با ارائه نظرات سازنده و ارزشمند خود، ما را در تداوم اجرای مطلوب طرح همراهی نمایید.

براهیم بحرخیز

معاون آموزش متوسطه و

اسامی اعضای ستاد مرکزی مجتمع ها و همکارانی که در انجام مطالعات و تدوین طرح مجتمع ها همکاری کرده اند که بدینوسیله از زحمات آنان تشکر و قدردانی می شود .

- « ابراهیم سحر خیز / معاون آموزش متوسطه و رئیس ستاد مرکزی مجتمع ها
- « فاطمه قربان / معاون آموزش ابتدایی
- « مهتدش مهدی نوید احمدی / دبیر کل شورای عالی آموزش و پرورش
- « حجت الاسلام دکتر بهرام محمدیان / معاون وزیر و رئیس سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی
- « علی باقرزاده / رئیس وقت سازمان مدارس غیردولتی و مشارکتهای مردمی و مسئول کارگروه تدوین طرح توانمندسازی نیروی انسانی مجتمع ها
- « دکتر محمد قدمی / رئیس پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش و مسئول کارگروه تدوین مبانی نظری و پیشنهادی تشکیل مجتمع ها
- « دکتر سوسن کشاورز / رئیس وقت سازمان آموزش و پرورش کودکان استثنایی
- « وحید کیارشی / معاون توسعه مدیریت و پشتیبانی
- « فرشته حشمتیان / قائم مقام وقت وزیر در انجمن مرکزی اولیاء و مربیان
- « عبدالامیر عرفی / مدیر کل وقت دفتر آموزش متوسطه نظری و مسئول دبیرخانه مجتمع ها
- « قاسم مستقیم / مدیر کل دفتر ارزیابی عملکرد و پاسخگویی به شکایات
- « علیرضا رحیمی / مدیر کل دفتر آموزش دبستانی
- « منوچهر فضلی خانی / مدیر کل دفتر راهنمایی تحصیلی
- « محمد بطحایی / معاون دبیر کل شورای عالی آموزش و پرورش و مسئول کارگروه تدوین آئین نامه ها و دستورالعمل اجرایی مجتمع ها
- « محمدرضا شوقی / معاون اداره کل امور اداری، فعال در تدوین آئین نامه و دستورالعمل مجتمع ها
- « یداله توکلی / مشاور معاون آموزش متوسطه و مسئول جمع آوری و ویراستاری محتوای
- « عبدالخدایار / مشاور دبیر کل شورای عالی آموزش و پرورش و مدیر ارزیابی عملکرد و نظارت بر مصوبات
- « سلامت صفری / معاون وقت دفتر آموزش متوسطه نظری و فعال در دبیرخانه مجتمع ها
- « سعیده توتونچیان / تایپ، طراحی و امور گرافیک
- « نیره پله رودی / آمار و اطلاعات مجتمع ها
- « سیدمحسن حسینی / سرنگانی مسئول روابط عمومی معاونت آموزش متوسطه
- « حسین احمدی / فرامورمالی و چاپ